

INFORMACIJOS

HANNOVER-KLEEFELD, HEGELSTRASSE 6 – TELEFON 51954

Nr. 34/35 /57-58/

1953 m. rugpiūčio 26 d.

PLB Vokietijos Krašto Valdybos Informacijos yra savaitinis Krašto Valdybos Organas, skiriamas spaudai, rankraščio teisėmis.

Redakcijos, pasinaudojančios čia dedamomis žiniomis ir straipsniais, maloniai prašomos nurodyti šaltinį: PLB Vok. "Informacijos".

LIETUVIŲ BENDRUOMENĖJE VOKIETIJOJE

Baltų Centro Tarybos posėdis

Rugpiūčio mėn. 14 d. Augustdorfe įvyko Baltų Centro Tarybos posėdis. Posėdyje dalyvavo Latvių Centro Komiteto pirmininkas V. Janums ir narys J. Ozolinš, Estų Centro Komiteto pirmininkas H. Stockeby ir PLB Vokietijos Krašto Valdybos pirmininkas Pr. Zundė.

Posėdžiui pirmininkavęs p. H. Stockeby pranešė, kad Vokietijos parlamento nario Dr. Pfleiderer pastangų dėka Vokietijos vyriausybė yra numačiusi skirti 100.000 DM. tremtinių kultūriniam reikalams. Tiesa, ar tie pinigai bus kada išmokėti, yra dar labai abejotina, nes statoma sąlyga, kad ir kiti Europos kraštai skirtų atatinamas subsidijas.

Pr. Zundė painformavo apie Tremtinių Centro Sąjungos veiklą. Mirus sąjungos generaliniam sekretoriui, p. Blensky, tariamasi dėl naujo kandidato tam postui. Kadangi p. Blensky buvo lenkų Centro Komiteto išstatytas kandidatas, nutarta pasiūlyti ir dabar Lenkų Centro Komitetui duoti toms pareigoms žmogų. Jei lenkai tinkamo kandidato nepristatytų, tikriausiai Sąjungai būtų priimtinas ir pabaltietis.

Sąjunga neseniai yra įteikusi vokiečių vyriausybei platų memorandumą dėl kompensacijos nukentėjusiems nuo nacių režimo. Rugšėjo mėnesio bėgyje numatyta sukviesti Sąjungos generalinį susirinkimą.

Baltų Centro Taryba, apsvarščiusi Baltų Spaudos Biuro veiklą, nutarė ir toliau subsidijuoti biuletenio vokiečių kalba - "Baltische Korrespondenz" - leidimą.

Latvių atstovas, p. Janums, painformavo, kad Stuttgarte vokiečių teismas norėjo prievarta iškraustyti vieną latvį iš buto naujai pastatytose tremtiniams sodybose. Latvių Centro Komitetas tą bylą gynė ir teismas pripažino, kad tremtiniams sodybose turi būti taikomas nuomininkų apsaugos įstatymas kaip ir vokiečiams. Tai yra reikšmingas precedentas.

Augustdorfe, kur vyko Baltų Centro Tarybos posėdis, šiuo metu yra didžiausia užsieniečių stovykla Rheino-Westfalijos krašte. Ten yra įsikūrę ir latvių bei estų Centro Komitetai.

Pasitarimai Free Europe įstaigoje

Š. m. rugpiūčio mėn. 18 d. PLB Vokietijos Krašto Valdybos pirmininkas Pr. Zundė lankėsi neseniai įsisteigusioje Free Europe Citizenš' Cervice Of The National Committee For A Free Europe įstaigoje. Tos įstaigos vedėjui Mr. Abbey buvo išsamiai nušviestas Vasario 16 Gimnazijos darbas ir kaip organizuojamas tos Gimnazijos išlaikymas. Prašyta, kad National Committee for a Free Europe Vasario 16 Gimnazijai nuosavų patalpų įsigyjimą ir įrengimą, jei ne subsidijomis, tai nors beprocentine paskola paremtų, kad Krašto Valdyba galėtų tesėti terminuotus finansinius įsipareigojimus kol suplauks tam reikalui aukos. Mr. Abbey Vasario 16 Gimnazija ir Krašto Valdybos sumanymu įkūrdinti ją nuosavuose rūmuose labai susidomėjo ir pažadėjo dėl paramos tartis su savo vadovybe New Yorke.

Ta pačia proga buvo su Mr. Abbey aptartas ir National Com. for a Free Europe užpirktų lietuviškų knygų Vokietijoje paskirstymas.

Pradėti Vasario 16 Gimnazijos įrengimo darbai

Ruošiant Rennhofo pilį gimnazijos perkėlimui, po ilgų derybų su įvairiais rangovais, sutartimis pavesta atskiriems rangovams atlikti šie darbai :

1. Mūro ir tinkavimo darbai	DM.	12.306.36
2. Elektros instaliacijos darbai	"	800.00
3. Vandentiekio ir kanalizacijos įrengimai	"	3.140.00
4. Stalių ir įstiklinimo darbai	"	6.300.00
5. Dailių darbai	"	750.00

iš viso DM. 23.296.36

Šie Gimnazijos rūmų remonto darbai jau vykdomi.

Šiomis dienomis bus pradėti ir kiti darbai :

1. Dažymo darbai, kurie atsieis apie	DM.	7.000.00
2. Centrinio šildymo įrengimai, atsieis apie	"	11.000.00

Rūmų vidaus remontas tuo būdu atsieis apie " 42.000.00

Aukos Gimnazijos Namų Fondui

- - RACINĖS BALFO SKYRIUS praneša, kad Balfio kason įmokėjo surinktų Gimnazijos Namams aukų 92 Dol. Šią sumą sudėjo aukotojai:

Dr. A. Palaitis 30 dol., Jonas Šinšinas ir Kazys Žilėnas po 10 dol., Gubertas Alekna, Eva Ančiulienė, Jonas Giedrikas, Ignas Paukštelis, Izabelė Tiltonienė, Julius Umbrasas, Jonas Virbickas ir Vladas Žilėnas po 5 dol. bei Viktoras Kažemėkaitis 2 dol.

- - DBLS LEEDS SKYRIUS PAUKOJO VASARIO 16 GIMNAZIJAI £ 14. 6.0. Šioji suma susideda iš atskirai surinktų aukų £ 11.6.0. ir skyriaus metinio susirinkimo nutarimu iš jo kasos paskirtų £ 3.

Aukoms rinkti daug darbo ir pasiryžimo idėjo skyriaus sekretorius, p. Kl. Naudužas, "lyg kunigas kalėdodamas" tautiečių tarpe. Aukų rinkėjui nepagailėjus jėgų ir laiko, o tautiečiams paaukojus pagal išgales iš sunkiai uždirbtų pinigų, susidarė žymi paramos suma. P. Kl. Naudužas rašo: "Tikimasi, kad ir kiti DBLS skyriai nuoširdžiai atsilies į prašymą paremti gimnazijai pastovios pastogės įkūrimą. Kad ir nedidelėmis sumomis, bet visiems sutartinai remiant, bus pastatyta lietuvių švietimo įstaiga, kuria lietuvių galės didžiuotis ne tik dabar, bet ir tolimesnėje ateityje. Gimnazijos Namai yra lietuvių vienybės ir jų pasiryžimo simbolis".

Žinios iš apylinkių

- - HAMBURGO APYLINKĖS METINIAME SUSIRINKIME rugpiūčio 1 d. išrinkta naujoji Valdyba pasiskirstė pareigomis tokiu būdu: pirmininkas Z. Duseika, sekretorius M. Lipšys, kasininkas E. Čerkus. Į Revizijos Komisiją išrinkti: I. Sragauskas, P. Stoncelis ir M. Penelis. Susirinkime dalyvavo 64 nariai. Jame pirmininkavo p. I. Sragauskas, o sekretoriavo p. P. Stoncelis.

- - HOHENFELD, ES SENIŪNIJAI VADOVAUJA, seniūnijos narių nutarimu, gegužės 13 d. staigiai mirus jos seniūnui A. Šneideraičiui, jo žmona, p. Maria Šneideraitienė.

- - PLB AUGSBURGO APYLINKĖS VISUOTINAME SUSIRINKIME rugpiūčio 15 d. išrinkta naujoji lietuvių bendruomenės valdyba. Balsavime dalyvavo iš 45 turinčių teisę balsuoti 35 bendruomenės nariai. Į naująją Apylinkės Valdybą išrinkti: p. Augustaitienė /29 balsais/, p. Vasiliauskas /25/ ir p. Kapteinis /25/. Į Revizijos Komisiją išrinkti p. Vachauzas /26/, p. Valantinas /25/ ir p. Balsys /22/. Susirinkime dalyvavo Krašto Valdybos įgaliotinis p. Juodvalkis.

- - PLB LÜBECKO ARTILLERIE APYLINKĖS naujoji valdyba išrinkta apylinkės susirinkime rugpiūčio 16 d. Naująją valdybą sudaro Mikas Masilionis, Kazys Gustas ir Albinas Vieraitis.

- - PLB MEMMINGENO APYLINKĖS RINKIMINĖS KOMISIJOS pranešimu rugpiūčio 16 d. apylinkės susirinkime išrinkta nauja valdyba, kuri jau pasiskirstė pareigomis tokiu būdu: pirmininkas kun. A. Bunga, vicepirmininkas ir išdininkas A. Dasys, sekretorius K. Jankauskas. Į Kontrolės Komisiją išrinkti K. Radzevičius, kun. J. Stanaitis ir R. Vaitiekaitienė. Balsavime dalyvavo iš 253 turinčių teisę balsuoti 171 narys.

- - BALFO ŠALPOS KOMISIJOS RINKIMAI HANNOVERIO APYLINKĖJE. Š. m. rugpiūčio mėn. 19 d. Visuotinas Hannoverio Apylinkės Narių Susirinkimas, pirmininkaujant Dr. Br. Krakaičiui ir sekretoriaujant J. Stanikaičiui, išrinko Balfo Šalpos Komisiją sekantiems metams. Išrinkto-

ji Komisija susideda iš V. Šukio, J. Stankaičio, A. Vegnerio, K. Ašmonienės ir L. Riederienės. Komisija pasiskirstė pareigomis, kur pirmininku išrinktas V. Šukys ir sekretorium J. Stankatis.

PLB Dortmund-Eving seniūnija

Vliko ir Krašto Tarybos narys, p. J. Glemža, rugpiūčio 7 d. aplankė Dortmundu lietuvius, kurie gyvena žymiai skirtingose sąlygose. Šitame pramoningame ir turtingame Nordrhein-Westfalijos krašte, kuriame lietuvių, deja yra labai maža, tremtiniams apgyvendinti buvo gausiau statomos 4-6 butų namų kolonijos, su butais iš trijų kambarių su 40 kv.m. naudingo ploto. Butų kaina mėnesiui 36-38 DM.

Į susirinkimą atsilankė 8 šeimų atstovai. Tai įvairių profesijų, amžiaus ir šeimos padėties žmonės, didžioji dalis buvę Tbc. ligoniai, dabar laikomi išgiję. Iš šios seniūnijos narių pažymėtini energingas seniūnas, p. Grabauskas, med. dr. Bintakys, fotografas Žulpa, aštuonių vaikų šeimos galva Petkus ir kiti.

Susirinkusieji išklaušė pranešimo lietuviškų reikalų eigos ir lietuvybės išlaikymo klausimais, o pokalbiuose paaiškėjo, jog didžioji lietuvių dalis seką lietuvių spaudą, ir rūpinasi, šioje apylinkėje ypač opiais, lietuvybės išlaikymo reikalais. Dortmundu apylinkėje lietuviai išsimėtę atskiromis šeimomis ar pavieniai. Be neišvengiamo reikalo jie nesirūpina susižinoti su kitais lietuviais ir nutolsta nuo lietuviškų reikalų. Juos reikia pritraukti prie lietuvių bendruomenės ir reikia sąlygų, kad jiems toji bendruomenė galėtų padėti ar užimponuoti. Susirinkusieji pasižadėjo ateityje uoliau eiti į kontaktą su paklydusiais lietuviais ir juos suburti į seniūniją.

Užsieniečių kolonijose daugiausia gyvena lenkai - ukrainiečiai. Sunkaus fizinio darbo gauti galima, bet silpnesnės sveikatos tremtiniams jis nepakeliamas. Savoje profesijoje įsikūrti neįmanoma. Pav., fotografas Žulpa negauna leidimo įsteigti foto-atelje, neva, dėl jų pertekliaus. Taip pat dr. Bintakys, nors ir gavo savo Vytauto Didžiojo Universiteto diplomo pripažinimą, neprileidžiamas prie laisvos praktikos dėl medicinos daktarų pertekliaus. Kolonijos daro neįaukų įspūdį dar ir dėl to, kad nėra pasodinta medžių ir neužveista darželių.

IŠ VOKIEČIŲ SPAUDOS

Nusivylimas Rytuose

"Badisches Tageblatt" rugpiūčio 14 d. žinutėje iš Berlyno skelbia, kad švedų spaudos ir iš kitų šaltinių įplaukusiomis žiniomis rytuose jaučiama rezignacija, nes vakarų pažadėtoji pagalba reiškiasi tik tuščiais žodžiais, o sovietų teroras nesiliauja. Šita nuotaika jaučiama Pabaltijy, atkėlus ten stipresnes sovietų kariškas jėgas. Atviras pasipriešinimas dar ne visai nuslopintas, bet paskutiniu laiku jis reiškiasi tik Lietuvoje. Išimtį sudaro prieš sovietus nukreiptų skrajukių platinimas, kuris pravedamas gana dažnai.

Vokiečiai apie Vasario 16 Gimnaziją

Vokiečių spaudoje vis dažniau pasirodo palankių straipsnių apie Rennhofo pilyje besikūriamą lietuvių gimnaziją/gal net

dažniau, kaip lietuvių spaudoje/.

"Darmstädter Tageblatt" rugp. 15 d., pav., tarp kitko rašo: "Šimtas laiptų veda į Rennhofo pilies bokštą. Nuo jo platformos akis pasiekia Rheiną, pietuose dvigubo miesto pramonės bloką, o rytuose, viršum senųjų parko medžių, svajingas "Odenwald'o" pašlaites. Kitą mėnesį šitame parke bėgios 200 lietuvių berniukų ir mergaičių, kurie pilyje eis gimnazijos kursą, o priestatuose gyvens..."

"Jeigu kitą mėnesį, kaip numatyta, bus švenčiama didžioji gimnazijos diena, tai reikia prisiminti ir drąsiosios lietuvių tautos likimą, kuriai sovietai rengia pražūtį. Rennhofo pilyje, tarp Rheino ir Odenwaldo, gyvenantieji berniukai ir mergaitės saugos tautos paveldėjimą ir vėliau, išėję į laisvėje gyvenantį pasaulį."

Sovietinės legendos apie Pabaltijį aiškinamos

Šitokia ir panašiomis antraštėmis skelbia vokiečių ir šveicarų spauda apie JAV kongreso sudarytąją komisiją Pabaltijo okupacijai tirti. Žiniuose pabrėžiamas Amerikos Lietuvių Tarybos aktyvumas siekiant komisijos sudarymo ir remiant kongreso nario Ch. J. KERSTEN pastangas ta kryptimi.

Komisijos uždavinys busias ištirti NKVD Pabaltijy suruoštus gausius "Katynus" ir Lietuvos, Latvijos bei Estijos "savanorišką" įsijungimą į Sovietų Sąjungą. Lietuvių, latvių ir estų informacinės tarnybos tretyje šiais klausimais esančios surinkusios gausią medžiagą, kuri bus perduota paminėtai komisijai.

NAUJIEJI VASARIO 16 GIMNAZIJOS MOKYTOJAI

Dailininkas Alfonsas Krivickas

A. Krivickas gimęs 1919 m. Kaune. Baigęs 1943 m. Taikomosios Dailės Institutą, prof. Galdiko vadovaujamą Grafikos Studiją, jau dalyvauja savo kūriniams tų pat metų bendroje Kauno dailininkų pavasarinėje parodoje, o 1944 m. pavasarį suruošia Vytauto Didžiojo Kultūros Muziejuje pirmą savo individualią kūrinių parodą.

Tretyje, prof. Jonyno kviečiamas, dirba Freiburgo Meno Institute grafikos ir paišybos studijų vedėju iki instituto uždarymo dienos. Tretyje, Vokietijoje, buvo suruošta visa eilė jo kūrinių parodų: 1950 m. "Française Institut" Freiburge, Prancūzų - Vokiečių Kultūros Draugijos Konstanz'e /Bodensee/ ir bendroje vokiečių dailininkų parodoje Freiburge. "Amerikahaus" suruošia jo kūrinių parodas 1951 m. Heidelberge, Manneime ir Heilbronne, o 1952 m. Stuttgarte.

Alfonsas Krivickas yra Vokiečių Dailininkų Sąjungos narys.

Tautvydas Gailius

Išemigravus Vasario 16 Gimnazijos bendrabučio vedėjui ir kūno kultūros mokytojui O. Gešventui į Kanadą, jo vieton iš Pran-

cūzijos pakviestas toms pareigoms T.Gailius.

Nors T.Gailius, Viktoro Gailiaus sūnus, yra gimęs Berlyne, 1922 m., bet pradžios ir augštesnįjį mokslą ėjo Klaipėdoje, pradžios mokykloje ir Vytauto Didžiojo gimnazijoje. Vokiečiams okupavus Klaipėdą, T.Gailius keliasi į Kauną, kur lanko ir 1941 m. baigia IV Vals-tybinę Gimnaziją.

Brolio Gedimino, iki šiandien laikančio tris Lietuvos re- kordus lengvoje atletikoje, pavyzdžiu Tautvydas ingi pamėgsta spor- tą ir dalyvauja beveik visose jo šakose: plaukime, tenise, lengvoje atletikoje, būriavime, krepšinyje ir tt. Nuo 1936 m. Lietuvos sporte T.Gailius pasiekia daug laimėjimų, kurių gražiausias 1938 m. Pirmo- sios Lietuvos Tautinės Olimpiados sidabrinis medalis būriavime.

Nestebėtina, kad T.Gailius ima studijuoti Erlangeno uni- versitete šalia neofilologijos ir kūno kultūrą. Bet karas ir trem- tis sutrukdo normalią studijų eigą.

Tremtyje T.Gailius labiausiai pasižymi krepšinio srityje, ne kartą stovėdamas Lietuvos krepšinio rinktinės eilėse, o 1948 m. sėkmingai dalyvaudamas Lietuvos rinktinės gastrolėse Prancūzijoje. Bet ir kitose sporto šakose T.Gailius lieka veiklus. Tų pat metų DP- Olimpiadoje Nūrnberge gina Lietuvos spalvas lengvoje atletikoje ir užima jieties metime 3 vietą. Tais pat metais jis yra Erlangeno uni- versiteto stalo teniso meisteris, o 1951 m., persikėlęs į Prancūziją, kartu su žinomu krepšininku Grybausku, žaidžia Prancūzijos krepšinio komandose, pasiekdamas su FC Mulhouse komanda 1953 m. Taurės varžy- bose finalą, dalyvaujant varžybose daugiau 700 vienetų. Pažymėtina, kad Prancūzijos respublikos prezidentas Auriol per finalą, pirmą kartą savo gyvenime, stebėjo krepšinio rungtynes.

Vasario 16 Gimnazijos kviečiamas, sutiko eiti bendrabučio vedėjo ir kūno kultūros mokytojo pareigas, žinodamas, kad jaunoji lietuvių karta tremtyje turės nelengvą uždavinį sėkmingai apginti Lietuvos spalvas. Mokydamas mūsų prieauglį, jis savo pavyzdžiu ir už- sidegimu skatins gimnazijos auklėtinius lavintis ir stiprėti fizi- niai, kartu dirbant Lietuvos garbei.

PAVERGTOJE TĖVYNĖJE

Šeši metai raudonajam pragare

Vieną šaltą 1945 metų, kovo rytą, palikau su tėvais Gerdau- en. Kelyje į vakarus vyko tūkstančiai vokiečių pabėgėlių: vežimais, dviračiais ir pėsti. Sovietų artilerijai ir aviacijai tai buvo ge- riausias taikinyss patenkinti savo kraujo troškina. Pakelėse gulėjo šimtai užmuštų vaikų, moterų ir senelių, o sužeistaisiais niekas ne- sirūpino. Visų mūsų tikslas buvo kaip nors pasiekti Karaliaučių ir iš ten per Pillau kaip nors išvykti vakarų Vokietijon. Pergale nei mes, nei mūsų kariuomenė jau nebetikėjo - kiekvienas individualiai stengėsi kaip nors savo galvą išgelbėti. Tačiau tik mažai dalelei pabėgėlių pavyko Karaliaučių pasiekti - visi kiti arba kelyje žuvo arba pateko bolševikams. Per sąmyšį pasimečiau nuo saviškių ir nie- kuomet jų daugiau nebesutikau.

Ne tiek daug žmonių žuvo per patį karą, kiek atėjus bolše-

vikų kariuomenei. Tūkstančiai vokiečių moterų, vaikų ir senelių buvo nušauta be mažiausios kaltės. Praėjus egzekucijų bangai, prasidėjo žiaurus badas. Rytrpūsios, tam kadaise žydinčiame žemės ūkio krašte, žmonės mirė badu tūkstančiais ir sovietai į tai visiškai nekreipė dėmesio. Ir viešai buvo galima išgirsti kalbant rusus, kad badas ir ligos jiems sutaupo daug laiko ir padeda atsikratyti "tais prakeiktais niemcais". Tokiai padėčiai esant ėmė sklisti visame krašte kalbos, kad Lietuvoje esą pakankamai maisto, kad lietuviai labai gerai priima vokiečius ir juos slepia nuo rusų. Ir aš panorau šį gandą pati pasitikrinti, nors jau niekuo pasaulyje nebetikėjau. Po ilgų pastangų pavyko man pereiti Lietuvos sieną ir pėsčiomis atvykau iki Nemakščių, prie Raseinių. Pakelyje visur mane lietuviai šelpė maistu ir apnakvyndindavo. Kai pirmą kartą pamačiau ant stalo padėtus sviestą, duoną, lašinius, pieną ir kt., apsiverkiau ir pati netikėjau savo akimis, kad tokių dalykų pasaulyje dar esama. O viena lietuvė senutė su pasigailėjimu į mane žiūrėdama vis kartojo: "Essen, essen..."

Kadangi vokiečių pabėgėliai masiniai plūdo į Lietuvą, tai vienoje vietoje ilgiau išbūti negalėjau. Bet ir amžinas bastymasis buvo įgrįšęs ir pavojingas. Laimingu sutapimu mane priglaudė viena lietuvių ūkininkų V. šeima prie Nemakščių. Čia ilgai neišbuvau, nes milicija ir sribai labai persekiojo. Po kiek laiko mane priglaudė kito kaimo ūkininkas A., kuris kartu buvo ir batsiuovys. Čia išbuvau iki išvykimo vakarų Vokietijon. Šeimininkas A. turėjo 10 ha. žemės ir gerai vertėsi, tačiau, pradėjus steigti kolchozus, viską kas buvo galima parduoti pardavė ir nusipirko Skaudvilėje namą, tikslu ten persikelti ir atidaryti batsiuvio dirbtuvę. Tačiau jam ši kombinacija nepavyko - namą bolševikai konfiskavo, o jo ūkį prijungė prie "Didvyrio" vardo kolchozo. Gyvenimas pasidarė sunkus, bet vis tik šiaip taip šeimininkas vertėsi, slapta taisydamas ir siūdamas batus.

Bolševikinis teroras ir kolchozų įvedimas žmones stūmė tiesiog depresijon: bet vis tik šiaip taip dar laikėsi, vildamiesi, kad greitai prasidės karas ir juos išgelbės iš sovietinės vergijos. Tačiau visos viltys sudužo, kai vieną naktį prasidėjo žmonių deportacijos Sibiran. Ūkis buvo netoli žemaičių plento, kuriuo šimtai sunkvežimių tūkstančius nekaltų lietuvių vežė Rusijon. Iš mano kaimo išvežė apie 10 šeimų, tačiau šeimininkui pavyko pasislėpti. Praėjus trėmimams šeimininkas grįžo atgal, bet jau jo daugiau nebeieškojo. A. sesuo slapta laikė vieną vokiečių gydytoją, kuris buvo pabėgęs iš sovietų karo belaisvės. Kažinkokiu būdu milicija apie tai sužinojo ir A. seserį su visa šeima ištrėmė. Vokiečiui gydytojui pavyko pabėgti į mišką pas partizanus. Ištrėmtųjų ūkis liko išplėštas ir apleistas, tačiau pastatai nebuvo nugriauti. Šioje apylinkėje masiniai trėmimai vyko 1948 ir 1949 metais, per kuriuos ištrėmė apie 30% gyventojų. A. kartais gaudavo iš savo ištrėmto į Sibirą švogerio laišku, kur buvo rašoma, kad jis esąs nuo savo šeimos atskirtas ir dirbąs sunkiai anglių kasykloje. Prašė atsiųsti maisto ir rūbų.

Prie Nemakščių yra vienas sovietų aerodromas su angarais lėktuvams, tačiau ne visuomet čia lėktuvai stacionuoja. Kelis kartus per metus čia vyksta sovietų kariuomenės manevrai, kurių metu būva daug lėktuvų. Tuomet būna metami parašiutininkai, šaudoma iš pabūklų ir pan.

Kolchozus įvedus, iš visų ūkininkų buvo atimta viskas, kas bent buvo šiek tiek tokios vertės. Atėmė ir visus gyvulius, retai kam palikdami ir vištą. Surinkti kolchoze gyvuliai stipo badu, o bolše-

vikai skelbė, kad tai sabotažas, kad kapitalistų šnipai gyvulius tyčia nuodija. Kartą, pastipus 10 karvių, jos buvo išvežtos į Kauną nustatyti pastipino priežastį. Vėliau pranešė, kad jos tikrai nuodytos - o žmonės šypsojosi iš tokių kvailų paaiškinimų. Daug kolchozininkų tapo suareštuota ir dingo, tačiau gyvuliai stipo ir toliau.

Nemakščiai ir Skaudvilė per karą labai nukentėjo. Dabar yra pastatyta mažų medinių namelių, kurie atrodo, lyg grybai po lietaus. Nemakščiuose veikia viena maža krautuvėlė, kurioje nieko negalima gauti pirkti. Skaudvilėje yra kelios tokios krautuvėlės ir viena tekstilės krautuvė, laikoma privačiai vieno žydo. Tačiau jam prekyba nevyksta, nes viskas pasakiškai brangu.

Susisiekimas labai blogas. Iki 1950 metų nebuvo jokių keleivinių autobusų ir kitokių susisiekimo priemonių, kaip tik geležinkelis. Bet Viduklės stočiai esant gana toli, žmonės buvo priversti daugiausia pėsčiomis keliauti. Tik vėliau buvo paruošti keleivių pervežimui du sunkvežimiai, kurie dažnai būdavo remonte ir susisiekimo tvarkaraščio nesilaikė. Kartais ištisomis dienomis tekdavo išstovėti prie kelio.

Skaudvilėje ir Nemakščiuose bažnyčios veikia, tačiau paskutiniu metu buvo kalbama, kad už mokesčių nemokėjimą Nemakščių bažnyčia bus uždaryta. Tikroji N. bažnyčia per karą sudegė ir jos vieton yra pastatytas paprastas medinis namas.

Koks tai tolimas A. giminaitis Nemakščiuose, turėjo radio aparatą ir klausydavosi užsienio pranešimų. Visi laukė, kad tik greičiau prasidėtų karas.

Pradžioje apylinkės miškuose buvo labai daug partizanų. Aš ir pati juos kelis kartus grupėmis po 2 - 3 esu mačiusi pas ištremtą A. seserį. Partizanai pas ją ateidavo maisto. Jie buvo gerai ginkluoti, bet be uniformų ir kariškų ženklų. 1950 metais čia buvo daug kautynių tarp partizanų ir NKVD garnizono, kurių metu daug partizanų žuvo. Beveik kasdien į Nemakščius buvo atvežami nušautų partizanų lavonai ir paguldomi kelioms dienoms turgavietėje. Girdėjo, kad tokie nušautųjų lavonai būdavo įvairiausiai išniekinami - prikalmi prie namų sienų, įkišami burnon papirosai ir kiti dalykai. Būdavo ir taip, kad įmesdavo į šulinį pas tuos žmones, kurie buvo įtarti palaiką su partizanais ryšius, ir jiems liepdavo gerti šito šulinio vandenį. Mano šeimininko duktė lankė Nemakščiuose gimnaziją ir pati pasakojo, kad kelis kartus visą gimnaziją vedė parodyti, kaip atrodo negyvi "banditai" ir liepė pasakyti, jei kuris pažįstamas. Nors ir daug partizanų nušovė, bet dar daugiau jų liko. Kartą, kai Nemakščius vizitavo koks tai augštas bolševikų pareigūnas iš Kauno, jį dienos metu partizanai nušovė prie pačios milicijos.

Jei Lietuvoje nebūtų rusų, mielai jon grįžčiau, kur mane taip labai mylėjo žmonės ir dalinosi paskutiniu duonos kąsniu - baigia savo pasakojimą jauna vokietaitė, šešis metus išbuvusi raudonajam pragare.